

رابطه ابعاد کمال‌گرایی والدین با عزت‌نفس و خودکارآمدی فرزندان

مریم آرمین^۱، نادره سهرابی^۲، سلطانه‌لی کاظمی^۳

چکیده

هدف از این تحقیق تبیین رابطه کمال‌گرایی والدین با عزت‌نفس و خودکارآمدی فرزندان در بین دانش‌آموزان دختر و پسر دبیرستان‌های نواحی چهارگانه آموزش و پرورش شهر شیراز در سال تحصیلی ۸۸-۸۹ است. بدین منظور تعداد ۱۲۰ نفر از دانش‌آموزان دختر و ۱۲۰ نفر از دانش‌آموزان پسر در دوره متوسطه از طریق روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش آماری همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون استفاده شده است. ابزار مورد استفاده در این پژوهش شامل مقیاس کمال‌گرایی فراست، آزمون عزت‌نفس کوپراسمیت و آزمون خودکارآمدی شرر می‌باشد. نتایج نشان داد که بین ابعاد کمال‌گرایی والدین با متغیر عزت‌نفس در بُعد نظم و ترتیب مادر رابطه مثبت و معنادار و با انتقادات مادروپدر، نگرانی از اشتباهات پدر، تردید نسبت به اعمال پدر و انتقادات پدر رابطه منفی و معنی‌داری وجود دارد و متغیر خودکارآمدی با ابعاد کمال‌گرایی والدین در استانداردهای فردی مادر، نظم و ترتیب مادر و پدر رابطه مثبت و معنی‌داری و با نگرانی از اشتباهات مادری پدر، تردید نسبت به اعمال مادروپدر، انتقادات مادر، رابطه منفی و معنی‌داری وجود دارد. همچنین نتایج نشان داد که مؤلفه تردید نسبت به اعمال پدر می‌تواند پیش‌بینی‌کننده خودکارآمدی و مؤلفه انتظارات پدر از ابعاد متغیر کمال‌گرایی می‌تواند پیش‌بینی‌کننده عزت‌نفس باشد. در نتیجه می‌توان گفت که ابعاد کمال‌گرایی والدین با عزت‌نفس و خودکارآمدی فرزندان رابطه منفی و معناداری دارد. در پایان پیشنهادهای به منظور تکمیل پژوهش‌های بعدی و استفاده از نتایج این پژوهش ارائه گردید.

واژه‌های کلیدی:

کمال‌گرایی، عزت‌نفس، خودکارآمدی.

۱- کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت

۲- استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت (نویسنده مسئول)

۳- استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت

* نویسنده‌ی مسئول مقاله ،

مقدمه

هورنای^۱ (۱۹۳۴) اظهار می‌دارد، تاریخچه رشد بیمارانی که دچار گرایش شدید به کامل بودن هستند نشان می‌دهد که این بیماران والدینی داشته‌اند سخت‌گیر و به ظاهر مقدس‌مأب و کمال‌جو و رفتارشان با کودکان خود رفتاری غیرعادلانه بوده است. این رفتارهای غیرمنصفانه سبب نمودار شدن ستیزه و خشم در کودکان می‌شود. در نتیجه این شرایط نامساعد، فرد در شخصیت خود مرکز ثقلی نخواهد داشت که به آن تکیه کند بلکه این مرکز را در وجود دیگران به ویژه پدر و مادر جست‌وجو می‌کند. به عبارت دیگر فرد به این نتیجه می‌رسد که همیشه حق به جانب والدین می‌باشد، خود او همیشه در اشتباه است و از این پس معیار خوبی و بدی را باید در بیرون از خود جست‌وجو کند.

کمال‌گرایی عبارت است از گرایش فرد به داشتن مجموعه‌ای از معیارهای بالای افراطی و اهداف بلند پروازانه و جاه‌طلبانه و تلاش افراطی برای رسیدن به این اهداف و معیارهای بسیار بالا برای عملکرد همراه با خود ارزشیابی‌های انتقادی و افراطی و عدم اعتماد به نفس (هیویت و فلت^۲، ۱۹۹۰).

هاماچک^۳ (۱۹۷۸) کمال‌گرایی را به دو بعد کمال‌گرایی بهنجار و کمال‌گرایی ناهنجار تقسیم می‌کند. وی معتقد است کمال‌گرایی ناپه‌نجار عبارت است از: نگرانی زیاد درباره‌ی ارتکاب اشتباهات و ترس از داوریه‌های دیگران. دگرگونی‌های سریع در جوامع انسانی به مرور زمان به شیوه‌های فرزندپروری بر روی انسان‌ها اثر گذاشته و خانواده‌ها سعی می‌کنند که بچه‌های خود را از همان اوایل کودکی برای بردن گوی سبقت از همسالانشان آماده کنند و فرزندان زمانی خود را با ارزش می‌دانند که مورد تأیید والدین خود قرار گیرند و تلاش خود را دو برابر می‌کنند که به انتظارات آن‌ها پاسخ مثبت دهند و گاهی همین انتظارات بیش از حد والدین به برخی عوامل شخصیتی و روان‌شناختی فرزندانشان اثر می‌گذارد. والدین کمال‌گرا، پاداش دادن به کودکان را دشوار می‌پندارند و به جای تأیید آن‌ها، آن‌ها را به انجام کارهای بهتر وا می‌دارند و کودکانشان هیچ‌گاه احساس خرسندی نمی‌کنند زیرا نمی‌توانند نظر والدین خود را جلب کنند و این کمال‌گرایی می‌تواند بر عزت‌نفس که ارزشیابی و قضاوت فرد از خود می‌باشد (یاسایی، ۱۳۵۷) و همچنین بر خودکارآمدی که باورهای شخص درباره قابلیت‌هایش برای مدیریت موقعیت‌هایی که در آینده پیش‌بینی خواهند شد (بندورا، ۱۹۹۷) می‌تواند اثر بگذارد. تشکر (۱۳۷۷) در پژوهشی رابطه نگرش‌های فرزندپروری، الگوی شخصیتی تیپ A، جزم‌گرایی و کمال‌گرایی والدین را با اضطراب

¹- Hornay

²- Hewitt, Flett

³- Hamachek, D.E

امتحان و عملکرد تحصیلی فرزندانشان در یک نمونه ۱۰۵ نفری از دانش‌آموزان پسر دوره راهنمایی مورد بررسی قرار داد و به این نتیجه رسید که بین کمال‌گرایی والدین و اضطراب امتحان و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان رابطه معناداری وجود دارد. مهرایی‌زاده، بساک‌نژاد، شهینی‌بیلاق، شکرکن و حقیقی (۱۳۸۴) در پژوهشی بررسی ساده و چندگانه ترس از موفقیت، عزت‌نفس، کمال‌گرایی و ترس از ارزیابی منفی با نشانگان وانمودگرایی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه چمران اهواز نشان داد که متغیرهای ترس از موفقیت، کمال‌گرایی و ترس از ارزیابی منفی با نشانگان وانمودگرایی همبستگی مثبت و متغیر عزت‌نفس با نشانگان وانمودگرایی همبستگی منفی دارد. جمشیدی، دلاورپور، حقیقت و لطیفیان (۱۳۸۸) در پژوهشی روی دانش‌آموزان مدارس تیزهوش و عادی از نظر ابعاد کمال‌گرایی در یک نمونه ۳۱۴ نفر از مدارس عادی و ۹۰ نفر از مدارس تیزهوش نشان دادند که دانش‌آموزان مدارس تیزهوش در جنبه‌های (منفی کمال‌گرایی) تفاوت معنی‌داری با دانش‌آموزان عادی نداشتند اما در ابعاد مثبت کمال‌گرایی (هدفمندی، نظم و سازماندهی) نمرات کمتری کسب نمودند. بشارت، حبیب‌نژاد و گرانمایه پور (۱۳۸۸) در پژوهشی بررسی رابطه کمال‌گرایی و سلامت روانی نشان داد که کمال‌گرایی منفی با بهزیستی روان‌شناختی رابطه منفی و با درماندگی روان‌شناختی رابطه مثبت دارد و کمال‌گرایی مثبت با بهزیستی روان‌شناختی رابطه مثبت و با درماندگی روان‌شناختی رابطه منفی دارد. آنجلا و تیموتی^۱ (۱۹۹۰) در پژوهشی بر روی یک نمونه ۱۸۸ نفری به بررسی الگوهای کمال‌گرایی در میان دانش‌آموزان و والدین آن‌ها پرداختند. آن‌ها به این نتیجه رسیدند که سطوح کمال‌گرایی خودمدار در دانش‌آموزان با سطوح کمال‌گرایی خود مدار والد هم‌جنس آن‌ها رابطه مثبت دارد. پروسر، ریس و ابشی^۲ (۱۹۹۶) امکان ارتباط عزت‌نفس و انواع کمال‌گرایی و همچنین رابطه میان انواع کمال‌گرایی و ویژگی‌های فضای خانوادگی را بررسی کردند. ۵۸ نفر افراد کمال‌گرا از میان ۵۶۸ دانشجوی دوره لیسانس انتخاب شدند. این نمونه به گروه‌های کمال‌گرای طبیعی و کمال‌گرای روان‌نژند طبقه‌بندی شدند. عزت‌نفس و دو بعد از روابط والدین فرزندی یعنی حمایت بیش از اندازه (مثل کنترل کردن) و مراقبت (مثل مهرورزی حمایت) درباره‌ی همه آزمودنی‌ها با مقیاس عزت‌نفس و پرسشنامه روابط والدین بررسی شدند. نتایج نشان داد که کمال‌گرایان روان‌نژند والدین خود را کم تشویق کننده تجربه کرده‌اند. این مطالعه بیان می‌کند که همه افراد کمال‌گرا با درجات متفاوتی والدین را سخت‌گیر کمال‌گرا و پرتوقع درمی‌یابند. هیل و همکاران^۳ (۱۹۹۷) در پژوهشی به بررسی رابطه کمال‌گرایی و مسائل میان فردی پرداختند. تحلیل داده‌ها نشان داد که کمال‌گرایی خودمدار با

1- Angela.z & timothy, J

2- Preusser, K. J, Rice, K. G & Ashby, J. S

3- Hill et all

جرات‌ورزی در مردان و زنان رابطه منفی دارد. سامیک، سوزوکی و کانداک^۱ (۲۰۰۱) در پژوهشی رابطه میان کمال‌گرایی و عزت‌نفس را در یک نمونه ۱۴۶ نفری از دانشجویان مذکر ژاپنی مورد بررسی قرار دادند. نتایج این بررسی نشان داد که بین کمال‌گرایی و عزت‌نفس همبستگی منفی وجود دارد. یونک، کلاپتون و بلاکلی^۲ (۲۰۰۴) در پژوهشی به بررسی رابطه کمال‌گرایی والدین (۱۸=مادران) و (۷۶=پدران) و عزت‌نفس فرزندان (فرزندان=۹۰) پرداختند. نتایج نشان داد که بین کمال‌گرایی والدین و عزت‌نفس فرزندان همبستگی منفی وجود دارد. کنی بنسون و او^۳ (۲۰۰۵) در پژوهشی به بررسی نقش کمال‌گرایی مادران در بروز کمال‌گرایی فرزندان در یک نمونه ۱۴۰ نفری از دانش‌آموزان دوره ابتدایی پرداختند، نتایج نشان داد که کمال‌گرایی در دانش‌آموزان که مادران کمال‌گرا داشتند به مراتب بیشتر گزارش شد. همچنین آن‌ها به این نتیجه رسیدند که این دانش‌آموزان از نظر ابراز وجود ناتوان‌تر هستند. باردون، کان، آبرامسون، هیترتون و جوینر^۴ (۲۰۰۶) در پژوهشی به بررسی رابطه کمال‌گرایی و خودکارآمدی در نمونه ۴۰۶ نفری از زنان پرداختند. بررسی‌ها نشان داد که بین کمال‌گرایی القاء شده اجتماعی و خودکارآمدی همبستگی منفی وجود دارد. هیل و تریل^۵ (۲۰۰۷) در پژوهشی به بررسی رابطه کمال‌گرایی و عزت‌نفس آشکار و نقش تعدیل‌گری عزت‌نفس ناآشکار پرداختند و نشان دادند که افراد با عزت‌نفس پایین متفاوت دارای مقدار اندکی از امیدواری می‌باشند و در این میان افراد با عزت‌نفس آشکار پایین نسبت به اشخاص با عزت‌نفس ناآشکار بالا دارای درجات بیشتر کمال‌طلبی هستند. باتوجه به پژوهش‌های انجام شده در ارتباط با رابطه کمال‌گرایی والدین با خودکارآمدی و عزت‌نفس فرزندان این پژوهش در پی پاسخگویی به چهار سؤال زیر است:

- ۱- آیا بین ابعاد کمال‌گرایی والدین (نگرانی از اشتباهات، تردید نسبت به اعمال، انتظارات، انتقادات، استانداردهای فردی و نظم و ترتیب) با عزت‌نفس فرزندان رابطه معنادار وجود دارد؟
- ۲- آیا بین ابعاد کمال‌گرایی والدین (نگرانی از اشتباهات، تردید نسبت به اعمال، انتظارات، انتقادات، استانداردهای فردی و نظم و ترتیب) با خودکارآمدی فرزندان رابطه معنادار وجود دارد؟
- ۳- آیا ابعاد کمال‌گرایی والدین قادر است عزت‌نفس فرزندان را پیش‌بینی کند؟
- ۴- آیا ابعاد کمال‌گرایی والدین قادر است خودکارآمدی فرزندان را پیش‌بینی کند؟

-
- 1- Sumik, Tsuzuki & Kandak
 - 2- Young, E. A, Clopton, J. R & Bleckley, M. K
 - 3- Kenney – Benson, Eva, M
 - 4- Baroon, Cone, Abermson & Joiner
 - 5- Hill, V. Z & Terry, G

روش

جامعه‌ی آماری و نمونه‌ی مورد مطالعه

جامعه‌ی آماری این پژوهش شامل کلیه دانش‌آموزان دختر و پسر مقطع دبیرستان در شهر شیراز به تعداد ۲۴۰ نفر (۱۲۰ پسر - ۱۲۰ دختر) می‌باشد که در سال تحصیلی ۹۰-۸۹ در این شهر مشغول به تحصیل می‌باشند. در پژوهش حاضر از روش تصادفی از نوع نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای استفاده شده است. بدین ترتیب که ابتدا دو دبیرستان (یکی پسرانه و یکی دخترانه) در میان نواحی چهارگانه آموزش و پرورش شهر شیراز انتخاب شدند و سپس از هر دبیرستان یک کلاس به صورت تصادفی انتخاب و تمام دانش‌آموزان آن کلاس در این پژوهش شرکت داده شدند.

ابزارهای پژوهش

در این پژوهش از مقیاس کمال‌گرایی فراست، آزمون عزت‌نفس کوپر اسمیت و مقیاس خودکارآمدی عمومی^۱ استفاده شد که در ذیل به معرفی آن‌ها پرداخته شده است.

مقیاس کمال‌گرایی والدین: مقیاس چند بعدی کمال‌گرایی فراست (فراست و همکاران، ۱۹۹۰) به منظور ارزیابی ابعاد مختلف کمال‌گرایی ساخته شده است. این آزمون دارای ۳۵ عبارت و دارای ۶ زیر مقیاس: نگرانی در مورد اشتباهات، تردید نسبت به اعمال، انتظارات والدین، انتقاد والدین، استانداردهای فردی و نظم و ترتیب است. به علاوه نمره کمال‌گرایی کلی از طریق جمع کردن نمره همه ۳۵ عبارت آزمون به دست می‌آید. نمره بالا در این آزمون حاکی از کمال‌گرایی بالای فرد در حیطه موردنظر است. فراست و همکاران (۱۹۹۳) میزان ضریب همسانی درونی زیرمقیاس‌های بین ۰/۷۳ تا ۰/۹۳ و ضریب همسانی درونی کل آزمون را ۰/۹۰ گزارش کرده‌اند. در یک نمونه استرالیایی نیز ضریب همسانی درونی و زیر مقیاس‌های آزمون ۰/۷۰ تا ۰/۹۰ و ضریب همسانی کل آزمون ۰/۹۱ بوده است (لیند - استیوسون، هیرن، ۱۹۹۹). اعتبار همگرا و افتراقی مقیاس چند بعدی کمال‌گرایی فراست نیز از طریق رابطه مثبت معنی‌دار این آزمون با مقیاس کمال‌گرایی برنز (۱۹۸۰)، مقیاس خودارزیابی آزمون باورهای غیرمنطقی (جونز، ۱۹۶۸) و زیر مقیاس کمال‌گرایی پرسشنامه اختلالات خوردن (فلت، هویت، بلانک، اشتاین و گری، ۱۹۹۸) به اثبات رسیده است.

آزمون عزت‌نفس کوپر اسمیت: در تحقیق شکرکن و نیسی (۱۳۷۳) ضرایب پایایی عزت‌نفس کوپر اسمیت با روش بازآزمایی برای دانش‌آموزان پسر و دختر به ترتیب ۰/۹۰ و ۰/۹۲ گزارش شده‌اند. در پژوهش شکرکن و نیسی (۱۳۷۳) که بر روی ۳۶۰ نفر از دانش‌آموزان اول تا سوم دبیرستان‌های شهرستان نجف‌آباد انجام شد، ضرایب روایی (اعتبار) از طریق همبسته کردن نمره‌های آزمون عزت‌نفس کوپر اسمیت با معدل‌های آخر سال دانش‌آموزان محاسبه گردید. ضرایب

1- general Self-efficacy Scale

به دست آمده برای پسران ۰/۶۹ و برای دختران ۰/۷۰ بودند. این ضرایب در سطح ۰/۰۱ معنی‌دار بودند. همچنین اعتبار این آزمون بدین‌صورت که سؤالات موجود در آن عزت‌نفس را می‌سنجد مورد تأیید اساتید رشته‌های روان‌سنجی و آمار و روش تحقیق، آقایان دکتر بهرامی و دکتر دلاور قرار گرفته است. این پرسشنامه دارای امتیاز بین فرهنگی بودن است، زیرا هم روی دانشجویان انگلیسی و هم دانش‌آموزان دبیرستانی و هم بر روی دانشجویان عرب در دانشگاه عربستان سعودی هنجار شده است. همچنین توسط اکبری و آرزومان (۱۳۷۲) همبستگی نمرات مقیاس کوپر اسمیت با سیاهه عزت‌نفس الیس پوپ محاسبه شده بود که ضریب همبستگی بدست آمده ۰/۶۵ بود. بنابراین می‌توان گفت که این آزمون از اعتبار بالایی برخوردار است.

مقیاس خودکارآمدی عمومی: ضریب پایایی گزارش شده بوسیله شرر و همکاران (۱۹۸۲) نسبتاً بالا و رضایت‌بخش می‌باشد. آلفا کرونباخ بدست آمده برای زیر مقیاس خودکارآمدی عمومی برابر ۰/۸۶ گزارش شده است. براتی (۱۳۷۵) جهت بررسی اعتبار مقیاس خودکارآمدی از دو روش نیمه کردن (تنصیف) استفاده کرد، ضریب پایایی آزمون از طریق روش اسپیرمن - براون با طول برابر ۰/۷۶ و از روش دو نیمه کردن گاتمن برابر با ۰/۷۶ بدست آمد. آلفای کرونباخ یا همسانی کلی سؤالات برابر ۰/۷۹ بدست آمد که رضایت‌بخش می‌باشد. برای سنجش اعتبار مقیاس خودکارآمدی عمومی، امتیازات بدست آمده توسط آن با اندازه‌های چندین ویژگی شخصیتی همبسته شد.

یافته‌ها

جهت آشنایی با متغیرهای موردنظر پژوهش در ابتدا میانگین و انحراف این متغیرها موردبررسی قرار گرفت.

جدول (۱) - میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف معیار
عزت نفس	۳۹/۰۷	۵/۵۴
خودکارآمدی	۶۱/۴۲	۹/۵۴
نگرانی از اشتباهات مادر	۲/۵	۱/۵۶
تردید نسبت به اعمال مادر	۲/۴۱	۱/۷۰
انتظار مادر	۳/۱۵	۱/۷۴
انتقاد مادر	۲/۵۹	۱/۷۳
استانداردهای فردی مادر	۳/۳۹	۱/۵۸
نظم و ترتیب مادر	۴/۳۱	۱/۶۶
نگرانی از اشتباهات پدر	۲/۵۳	۱/۶۶
تردید به اعمال پدر	۲/۴۲	۱/۷۴
انتظارات پدر	۳/۲۵	۱/۷۷

۱۷۷	۲/۶۲	انتقادات پدر
۱۵۹	۳/۴۶	استانداردهای فردی پدر
۱۶۶	۴/۱۵	نظم و ترتیب پدر

جدول ۲- میانگین و انحراف معیار متغیرهای مورد مطالعه به تفکیک جنسیت

دختر		پسر		گروه
میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	شاخص توصیفی
۳۸/۸۳	۵/۹۵	۳۳/۳۹	۵/۱۱	عزت‌نفس
۶۲/۲۵	۹/۸۸	۶۱/۴۳	۹/۵۴	خودکارآمدی
۲/۵۱	۰/۵۹	۲/۴۹	۲/۵۰	نگرانی از اشتباهات مادر
۲/۳۹	۰/۷۲	۲/۴۳	۰/۶۸	تردید به اعمال (مادر)
۳/۱۴	۰/۷۶	۳/۱۶	۰/۷۳	انتظارات (مادر)
۲/۵۰	۰/۷۴	۲/۶۷	۰/۷۲	انتقادات (مادر)
۳/۴۷	۰/۶۳	۳/۳۳	۰/۵۱	استانداردهای (مادر)
۴/۴۲	۰/۶۴	۴/۲۰	۰/۶۸	نظم و ترتیب مادر
۲/۴۹	۰/۶۷	۲/۵۸	۰/۶۷	نگرانی از اشتباهات (پدر)
۲/۳۷	۰/۸۰	۲/۴۷	۰/۶۸	تردید به اعمال (پدر)
۳/۳۲	۰/۷۸	۳/۱۸	۰/۷۸	انتظارات (پدر)
۲/۵۸	۰/۷۶	۲/۶۶	۰/۸۰	انتقادات (پدر)
۳/۵۰	۰/۵۸	۳/۴۴	۰/۶۱	استانداردهای فردی پدر
۴/۱۵	۰/۶۹	۴/۱۶	۰/۶۳	نظم و ترتیب پدر

برای بررسی سئوال‌ات پژوهش با استفاده از روش آماری ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه به شیوه‌ی همزمان به بررسی داده‌ها پرداخته شده است. جداول زیر نتایج به دست آمده از این بررسی‌ها را نشان می‌دهند.

سئوال ۱- آیا بین ابعاد کمال‌گرایی والدین با عزت‌نفس فرزندان رابطه معنادار وجود دارد؟

جدول ۳- همبستگی متغیر عزت‌نفس با ابعاد کمال‌گرایی والدین

عزت نفس	نگرانی از اشتباهات مادر	تردید نسبت به اعمال مادر	انتظارات مادر	انتقادات مادر	استانداردهای فردی مادر	نظم و ترتیب مادر	نگرانی از اشتباهات پدر	تردید نسبت به اعمال پدر	انتظارات پدر	انتقادات پدر	استانداردهای فردی پدر	نظم و ترتیب پدر
	-۰/۰۹	-۰/۰۹	۰/۰۱	-۰/۱۴	۰/۱۴	۰/۱۹	-۰/۱۸	-۱/۴	۰/۱۱	-۰/۱۳	۰/۰۷	۰/۱۳
				**	*	**	**	*		*		

**=p<0/01 * =p<0/05

جدول ۴- نتایج همبستگی متغیر عزت‌نفس با ابعاد کمال‌گرایی والدین

متغیر عزت‌نفس		ابعاد کمال‌گرایی والدین
P<	r	
NS	-۰/۰۹	نگرانی از اشتباهات مادر
NS	-۰/۰۹	تردید نسبت به اعمال مادر
NS	-۰/۰۱	انتظارات مادر
۰/۰۵	-۰/۱۴	انتقادات مادر
۰/۰۵	۰/۱۴	استانداردهای فردی مادر
۰/۰۱	۰/۱۹	نظم و ترتیب مادر
۰/۰۱	-۰/۱۸	نگرانی از اشتباهات پدر
۰/۰۵	-۰/۱۴	تردید نسبت به اعمال پدر
NS	۰/۱۱	انتظارات پدر
۰/۰۵	-۰/۱۳	انتقادات پدر
NS	۰/۰۷	استانداردهای فردی پدر
NS	۰/۱۳	نظم و ترتیب پدر

نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که بین عزت‌نفس با متغیرهای استانداردهای فردی مادر و نظم و ترتیب مادر رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد و این نتایج همچنین نشان داد که بین متغیر عزت‌نفس با انتقادات مادر، نگرانی از اشتباهات پدر، تردید نسبت به اعمال پدر و انتقادات پدر رابطه منفی و معنی‌داری وجود دارد.

سؤال ۲- آیا بین ابعاد کمال‌گرایی والدین با خودکارآمدی فرزندان رابطه معناداری وجود

دارد؟

جدول ۵- همبستگی ابعاد کمال‌گرایی با متغیر خودکارآمدی

نظم و ترتیب پدر	استانداردهای فردی پدر	انتقادات پدر	انتظارات پدر	تردید نسبت به اعمال پدر	نگرانی از اشتباهات پدر	نظم و ترتیب مادر	استانداردهای فردی مادر	انتقادات مادر	انتظارات مادر	تردید نسبت به اعمال مادر	نگرانی از اشتباهات مادر	خودکارآمدی
۰/۲۲ **	۰/۱۰	-۰/۰۹	۰/۰۳	-۰/۱۹ **	-۰/۱۴ *	۰/۱۵ *	۰/۱۵ *	-۰/۱۴ *	-۰/۰۴	۰-/۲۱ **	-۰/۱۷ *	

جدول ۶- نتایج همبستگی متغیر خودکارآمدی با ابعاد کمال‌گرایی والدین

متغیر خودکارآمدی		ابعاد کمال‌گرایی والدین
P<	r	
۰/۰۵	-۰/۱۷	نگرانی از اشتباهات مادر
۰/۰۱	-/۰۲۱	تردید نسبت به اعمال مادر
NS	-۰/۰۴	انتظارات مادر
۰/۰۵	-۰/۱۴	انتقادات مادر
۰/۰۵	۰/۱۵	استانداردهای فردی مادر
۰/۰۵	۰/۱۵	نظم و ترتیب مادر
۰/۰۵	-۰/۱۴	نگرانی از اشتباهات پدر
۰/۰۱	-۰/۱۹	تردید نسبت به اعمال پدر
NS	۰/۰۳	انتظارات پدر
NS	-۰/۰۹	انتقادات پدر
NS	۰/۱۰	استانداردهای فردی پدر
۰/۰۱	۰/۲۲	نظم و ترتیب پدر

نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون نشان داد بین متغیر خودکارآمدی با نگرانی از اشتباهات مادر، تردید نسبت به اعمال مادر، انتقادات مادر، نگرانی از اشتباهات پدر، تردید نسبت به اعمال پدر رابطه منفی و معنادار وجود دارد.

همچنین نتایج این آزمون نشان می‌دهد که بین متغیر خودکارآمدی با استانداردهای فردی مادر، نظم و ترتیب مادر و نظم و ترتیب پدر رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد.

سؤال ۳: آیا ابعاد کمال‌گرایی والدین می‌تواند عزت‌نفس فرزندان را پیش‌بینی کند؟
جدول ۷- نتایج تحلیل رگرسیون به شیوهی همزمان برای پیش‌بینی عزت‌نفس بر

اساس ابعاد کمال‌گرایی والدین

متغیر وابسته	متغیرهای پیش‌بین	بتا (Beta)	t	P<	R ²	f	df	p<
عزت‌نفس فرزندان	نگرانی از اشتباهات مادر	۰/۰۵	۰/۴۸	NS	۰/۱۵	۱/۷۸	۱۲ و ۱۲۱	NS
	تردید نسبت به اعمال (مادر)	۰/۰۵	۰/۴۸	NS				
	انتظارات (مادر)	-۰/۱۷	۱/۴۴	NS				
	انتقادات (مادر)	-۰/۰۵	۰/۴۰	NS				
	استانداردهای فردی (مادر)	۰/۱۸	۱/۶۹	NS				
	نظم و ترتیب (مادر)	۰/۰۶	۰/۵۲	NS				
	نگرانی از اشتباهات (پدر)	-۰/۲۰	۱/۷۳	NS				
	تردید نسبت به اعمال (پدر)	-۰/۲۰	۱/۷۶	NS				
	انتظارات (پدر)	۰/۲۶	۲/۳۳	۰/۰۲				
	انتقادات (پدر)	۰/۰۶	۰/۵۶	NS				
	استانداردهای فردی (مادر)	-۰/۱۵	۱/۲۸	NS				
	نظم و ترتیب (پدر)	۰/۰۴	۰/۳۷	NS				

همانطور که جدول شماره ۴-۸، نشان می‌دهد انتظارات پدر می‌تواند در میان مؤلفه‌های کمال‌گرایی، پیش‌بینی‌کننده‌ی عزت‌نفس در فرزندان باشد [F=(12,121)=1/78,P<0/02].
در جدول بعد، به بررسی مؤلفه‌های کمال‌گرایی والدین، که می‌توانند پیش‌بینی‌کننده عزت‌نفس در فرزندان باشند پرداخته شد.

سؤال ۴: آیا ابعاد کمال‌گرایی والدین می‌تواند خودکارآمدی فرزندان را پیش‌بینی کند؟
جدول ۸- نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه به شیوه‌ی همزمان برای پیش‌بینی

خودکارآمدی فرزندان بر اساس ابعاد کمال‌گرایی والدین

متغیر وابسته	متغیرهای پیش‌بین	بتا (Beta)	t	P<	R ²	f	df	p<
خود کارآمدی فرزندان	نگرانی از اشتباهات (مادر)	-۰/۰۳	۰/۲۵	NS	۰/۱۷	۲/۰۲	۱۲ و ۱۲۱	۰/۰۳
	تردید نسبت به اعمال (مادر)	-۰/۰۱	۰/۰۸	NS				
	انتظارات (مادر)	-۰/۱۵	۱/۲۸	NS				
	انتقادات (مادر)	-۰/۱۸	۱/۵۱	NS				
	استانداردهای فردی (مادر)	۰/۰۶	۰/۵۸	NS				
	نظم و ترتیب (مادر)	-۰/۱۳	۱/۱۳	NS				
	نگرانی از اشتباهات (پدر)	-۰/۰۴	۰/۳۷	NS				
	تردید نسبت به اعمال (پدر)	-۰/۳۱	۲/۸۴	0/005				
	انتظارات (پدر)	۰/۱۵	۱/۳۷	NS				
	انتقادات (پدر)	۰/۱۸	۱/۵۸	NS				
	استانداردهای فردی (مادر)	۰/۰۵	۰/۴۴	NS				
	نظم و ترتیب (پدر)	۰/۲۰	۱/۷۹	NS				

چنانچه از این جدول نیز مشخص است، از میان مؤلفه‌های کمال‌گرایی در والدین، مؤلفه‌ی تردید نسبت به اعمال (پدر)، می‌تواند متغیر پیش‌بین برای خودکارآمدی در فرزندان باشد [F=(12,121)=2/02,P<0/03].

در نتیجه می‌توان گفت که ابعاد کمال‌گرایی والدین با عزت‌نفس و خودکارآمدی فرزندان رابطه منفی و معنی‌داری دارد و در بُعد انتظارات پدر می‌تواند پیش‌بینی متغیر عزت‌نفس و تردید نسبت به اعمال پدر می‌تواند پیش‌بین متغیر خودکارآمدی باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از این پژوهش تبیین رابطه ابعاد کمال‌گرایی والدین با متغیرهای عزت‌نفس و خودکارآمدی فرزندان و همچنین پیش‌بینی عزت‌نفس و خودکارآمدی فرزندان براساس ابعاد کمال‌گرایی والدین می‌باشد.

یافته‌های پژوهش نشان داد که بین ابعاد کمال‌گرایی با متغیر عزت‌نفس در بعد نظم و ترتیب مادر رابطه مثبت و معنی‌دار و با انتقادات مادر، نگرانی از اشتباهات پدر، تردید نسبت به اعمال پدر و انتقادات پدر رابطه منفی و معنی‌دار وجود دارد و متغیر خودکارآمدی با ابعاد کمال‌گرایی والدین در استانداردهای فردی مادر، نظم و ترتیب مادر و نظم و ترتیب پدر رابطه مثبت

و معنی‌دار و با نگرانی از اشتباهات مادر، تردید نسبت به اعمال مادر، انتقادات مادر، نگرانی از اشتباهات پدر، تردید نسبت به اعمال پدر رابطه منفی و معنی‌دار وجود دارد. همچنین در این پژوهش نشان داد که انتظارات پدر از ابعاد کمال‌گرایی پیش‌بینی کننده عزت‌نفس و تردید نسبت به اعمال پدر، پیش‌بینی کننده خودکارآمدی در فرزندان می‌باشد.

نتایج سئوالات ۱ و ۳ با یافته‌های پژوهش‌های یونگ، کلاپتون و بلاکلی (۲۰۰۴) و پروسر، ریس و اشبی (۱۹۹۶) و سامیک، سوزوکی و کانداک (۲۰۰۱) همسو است و سئوالات ۲ و ۴ با پژوهش آلدان، بیلینگ و والاس (۱۹۹۴) و هیل و همکاران (۱۹۹۷) همسو می‌باشد.

در تبیین و تفسیر یافته‌های پژوهش حاضر و نقش اساسی کمال‌گرایی والدین در ویژگی‌های روان‌شناختی و شخصیتی فرزندان همچون عزت‌نفس و خودکارآمدی باید ادعان داشت که با کاوش دقیق در روحیات انسان درمی‌یابیم که انسان دوستدار خوبی و کمال است. بدیهی است این تمایل یعنی انسان کامل و بی‌عیب بودن به خودی خود ایرادی ندارد. به راستی اگر همه افراد چنین نیازی را در خود احساس کنند و برای برآوردن آن بکوشند دنیای بهتری خواهند داشت. باتوجه به دگرگونی‌های سریع و پیچیده جوامع انسانی و تأثیر آن بر شیوه‌های فرزندپروری، خانواده کوشش می‌کنند فرزند خود را از همان دوران کودکی برای بردن گوی سبقت از همسالانشان آماده کنند. والدین کمال‌گرای منفی برای فرزندان خود معیارهای سفت و سخت در نظر می‌گیرند و انتظار دارند که فرزندان به آن‌ها برسند در غیراین‌صورت مورد نکوهش، سرزنش و حتی تحقیر والدین قرار می‌گیرند. شاید بتوان گفت ما در جامعه خود با این مسأله زیاد روبه‌رو هستیم. اگر به درددل خانواده درباره وضعیت تحصیلی فرزندانشان گوش دهیم، بیشتر از این که فرزندانشان نتوانسته‌اند نمره ۲۰ بگیرند شکایت می‌کنند. کمال‌گرایی والدین سبب می‌شود که فرزندان زمانی خود را بالارزش بدانند که مورد تأیید والدین خود قرار بگیرند و چون تأیید والدین نقشی اساسی در ساختار شخصیتی افراد دارد، می‌کوشد تلاش خود را دوچندان کنند تا به انتظارات آنان پاسخ مثبت دهند.

کمال‌گرایی می‌تواند دو جنبه مثبت و منفی داشته باشد. در بعد منفی، والدین کمال‌گرا استانداردهای خیلی سختی برای فرزندان در نظر می‌گیرند و انتظارات بالای آن‌ها که با توان و شرایط فرزندان سازگاری ندارد موجب شکست آن‌ها می‌شود و این شکست انتقاد شدید والدین را دربردارد. بنابراین مشاهده می‌کنیم که ابعادی از کمال‌گرایی که می‌تواند جنبه منفی داشته باشد با انتقاد والدین و نگرانی و تردید نسبت به پدر رابطه معکوسی با خودکارآمدی دارد. در واقع اگر بتوان این ابعاد را جزو کمال‌گرایی منفی قلمداد کرد، موجب کاهش خودکارآمدی فرزندان می‌گردد. اما در کمال‌گرایی مثبت، والدین خواستار موفقیت و رشد فرزندان متناسب با شرایط آن‌ها هستند و به این منظور شرایط را برای آن‌ها مهیا می‌کنند. بنابراین استانداردهای مادر اگر متناسب با شرایط

فرزندان باشد و نظم و ترتیب مادر و پدر که می‌توان بنیان یک زندگی منظم و موفق را در کودکان ایجاد نماید می‌تواند منجر به افزایش خودکارآمدی در فرزندان شود. پس می‌توان گفت کمال‌گرایی مثبت در فرزندان اعتماد به نفس و عزت‌نفس بالایی ایجاد می‌کند و این دو مؤلفه در موفقیت افراد نقش بسزایی ایفا می‌کند که در نهایت خودکارآمدی فرزندان را بالا می‌برد و کمال‌گرایی منفی منجر به کاهش اعتماد به نفس و در نتیجه کاهش خودکارآمدی می‌شود.

نقش پدر به دلیل تفاوت‌های عمده‌ای که با مادر دارد برای فرزندان متفاوت است و نوع ارتباط فرزندان با پدر عامل مهمی در تعیین نوع رفتار فرزندان است. زمانی که فرزندان پیش‌بینی مشخص نسبت به رفتار پدر داشته باشند، توان بیشتری در کنترل رفتار خود و پیش‌بینی نتایج آن رفتار خواهند داشت. اگر پدر همواره رفتار یکسانی داشته باشد، نوع اعمال نفوذ او قابل پیش‌بینی خواهد بود و فرزندان قادر خواهند بود رفتار خود را مطابق با واکنش پدر کنترل کرده و تغییر دهند. اما زمانی که فرزندان در پیش‌بینی رفتار پدر مردد باشند، توانمندی خود را در کنترل خود و محیط از دست داده، چرا که نوع واکنش پدر قابل پیش‌بینی نیست.

همچنین انتقاد پی‌درپی و غیرسازنده والدین کمال‌گرا سبب می‌شود که کودک برای پرهیز از اهانت‌ها و تحقیرهای احتمالی خود را از انجام کارهایش پس بکشد، ارزشی برای خود قایل نشود و از جایگاه پایین و با ترس با مسائل برخورد کند. چنین کودکی دست به نوآوری و کارهای تازه نمی‌زند، مضطرب و پریشان است و به توانایی‌های خود اعتماد ندارد.

محدودیت‌های تحقیق:

- احتمال عدم صداقت پاسخ‌دهندگان به پرسشنامه‌ها
- محدود کردن تحقیق به دانش‌آموزان دبیرستانی

پیشنهادها:

پژوهشی:

- ۱- باتوجه به اهمیت موضوع خانواده و نقش والدین در پژوهش‌های آینده کل فضای ارتباطی خانواده مورد توجه قرار گیرد.
- ۲- این پژوهش در مناطق شهری و روستایی انجام شود.

کاربردی:

- ۱- در جلسات آموزش خانواده اولیا و مربیان مقوله کمال‌گرایی والدین و تأثیر آن بر عزت‌نفس و خودکارآمدی فرزندان مورد توجه قرار گیرد.
- ۲- به مشاوران توصیه شود که در روان‌درمانی با نوجوانان دچار بحران عزت‌نفس و خودکارآمدی به کمال‌گرایی والدین توجه کنند.

منابع

- بشارت، حبیب‌نژاد و گرانمایه‌پور. (۱۳۸۸). بررسی رابطه کمال‌گرایی و سلامت روانی. مجله تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره، جلد ۸، شماره ۲۹.
- جمشیدی، آقادلپور، حقیقت، لطیفیان. (۱۳۸۸). مقایسه دانش‌آموزان مدارس تیزهوشان و عادی از نظر ابعاد کمال‌گرایی در پایه‌های دوم و سوم راهنمایی شهر شیراز. مجله روان‌شناسی ۴۹، سال سیزدهم، شماره ۱.
- تشکر، بهرام. (۱۳۷۷). بررسی رابطه نگرش‌های فرزند پروری، الگوی شخصیتی A، کمال‌گرایی و جزم‌گرایی والدین با اضطراب امتحان و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان پسر سوم راهنمایی شهرستان آباد. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید چمران اهواز.
- مهرابی‌زاده هنرمند، سیاک‌نژاد، شهنی‌بیلاقی، شکرکن، حقیقی. (۱۳۸۴). بررسی روابط ساده و چندگانه ترس از ارزیابی منفی با نشانگان وانمودگرایی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شهید چمران. مجله علوم تربیتی و روان‌شناسی، دوره سوم، شماره ۳، ص ۲۴-۱.
- یاسایی، مهشید. (۱۳۷۵). فرهنگ توصیفی اصطلاحات روان‌شناسی. تهران، انتشارات طرح نو.
- Alden L. & safrang, J.(1978).Irrational beliefs and nonassertive behavior.cognitive Therapy and research ,357-360
- Angela, Z. &Timothy, J.(1990).Family patterns of perfectionism ,Journal of personality Assessment.200-205
- Bandura (1997) self – efficaey. The exercise of control. New york. Freeman.
- Bardone – Cone, A.M Abramson, L.Y, Heatherton, T.f. & Joiner, T.E. (2006). Perfectionism, Self efficacy in Women, Department of Psychological Sciences, university of Missouri-Colombia.
- Gwen, A, Kenney- Benson & Eva, M. (2005). The role of mother's Perfectionism in children's perfectionism. Journal of Personality, 33-46.
- Hamachek, D.E (1978) An examinat of perfectionism and self – esteem in intercollegiate athletes journal of sport Behavior.
- Hewitt, p.L, & flett, G.L. (1990). The multidman tional perfectionism scale : Development and Validation (Abstract). Canadian psychology, 30:339.
- Hill, R.W. & Zrull, M.G. (1997). Perfectionism and interpersonal problem. Journal of Personality Assessment.
- Preusser, K.J. ,Rice, K.G. & Ashy, J.S. (1996). Perfectionism. Individual psychology. Journal of adlerian Theory Research and Practice, 246-260.
- Sumik, Tsuzuki & kandak. (2001) Perfectionism and self- esteem among Japanese men.
- Young, E.A. , C;opton, J.R. & Bleckley, M. k. (2004). Parental perfectionism and children's self- esteem. Department of Psychology, Texas Tech University.